

Lärarhandledning – Gräv där du står

11 januari – 6 mars 2016

Gräv där du står

Kurre vill att ni ska forska och fördjupa er i nyheter som ni tycker är intressanta. Välj artiklar, skriv sammanfattningar och ett antal frågor till varje artikel. Sök svar på era frågor och redovisa för Kurre.

Lgr 11 Övergripande mål – Kunskaper

Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola

- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga,
- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden,

Övergripande perspektiv

Med årets första tema *Håll koll* var avsikten att eleverna skulle träna sin förmåga att **upptäcka** för dem relevant omvärldsinformation. I det andra temat *Det angår oss* var utmaningen att de skulle **fastna för** och **förstå** det som kändes viktigt för dem. Med *Gräv där du står* vill vi stimulera eleverna att gå vidare genom att **bearbeta och fördjupa** sina kunskaper.

Den amerikanske psykologen **Benjamin Bloom** lanserade i mitten av förra seklet en taxonomi som beskriver sex olika kvalitéer (kognitiva nivåer) i elevernas arbetssätt. Översatt till arbetet med tidningsartiklar skulle Blooms trappa kunna förklaras så här:

1. Att kunna återge någon eller några viktiga detaljer i en artikel.
2. Att kunna återberätta och förklara en artikel med egna ord.
3. Att kunna fördjupa sig och få ytterligare "kött på benen".
4. Att kunna analysera artikeln och se samband med andra händelser och fenomen.
5. Att kunna värdera och dra egna slutsatser av artikelns innehåll.
6. Att kunna använda och tillämpa artikelns fakta och principer i andra sammanhang.

Beroende på artikelns innehåll och elevernas intresse och förkunskaper kan säkert även elever i de yngre åldrarna uppvisa samtliga kvalitéer i Blooms trappa. Därför bör inte trappan betraktas som en hierarki där stegen ska tas i tur och ordning. Anledningen till att vi tar upp taxonomin här är för att påminna om vikten av att utforma arbetsuppgifterna så att de ger en variation i elevernas kognitiva utmaningar. Att arbeta vidare med en tidningsartikel kan alltså ske på många skiftande sätt och med olika kvalitéer.

Källkritik

Journalister är utbildade och skolade till ett källkritiskt förhållningssätt i researcharbetet och vid insamlandet av information ställer de sig frågor som:

- Vad behöver jag ta reda på mer om?
- Hur hittar jag den information jag söker?
- Vilka källor ska jag använda?
- Hur kan jag kontrollera uppgifterna?

I arbetet med temaområdet *Gräv där du står* är det lämpligt att eleverna tillämpar åtminstone två grundläggande källkritiska principer när de söker information:

1. **Vilken är källan?** Vem säger vad? Var är uppgifterna publicerade?
2. **Kontrollera uppgiften i flera källor.** Finns det motstridiga uppgifter?

För att eleverna inte ska bli passiva mottagare av det ständiga flödet av information, är ett syfte med undervisningen i samhällskunskap att eleverna ska utveckla kunskaper om hur man söker och värderar information från olika källor.

(Ur Kommentarmaterial till kursplanen i samhällskunskap)

Länkar:

Tabell över Blooms taxonomi - <http://www.du.se/PageFiles/2119/BLOOM.pdf>

Blooms trappa (bild) - <http://i1.wp.com/lararavtryck.moobis.se/files/2014/05/Blooms-trappa.jpg>

Mediekompass om källkritik - <http://www.mediekompass.se/lektionstips/kallkritik/>

Tulays IKT-sida om källkritik - <http://tulayikt.blogspot.se/p/kallkritik.html>

OBS! Deltagande klasser väljer själva hur de vill arbeta med temat **Gräv där du står**. Lektionsförslagen nedan är endast avsedda som inspiration.

Basuppgift – Nyhetsbevakning

Fortsätt att bevaka nyheter. Forska och gräv vidare i artiklar som ni tycker är intressanta. Berätta vad de handlar om. Vad blir ni nyfikna på och vill veta mer om? Skriv några frågor till varje artikel. Sök svar på frågorna och redovisa för Kurre.

Lärrarhandledning

Basuppgiften kan utföras gemensamt i klassen i samband med en nyhetsgenomgång. Därefter får eleverna kort fundera över Vad skulle vi vilja veta mer om? Skriv upp några förslag. Sedan diskuterar klassen hur och var man kan få sina frågor besvarade. Sedan kan eleverna välja någon/några frågor som de tar ansvar för.

Eleverna kan också på egen hand leta efter intressanta artiklar i tidningens pappersidor eller på Internet. Ett annat alternativ är att låta dem välja någon av de artiklar som redan varit uppe på tidigare nyhetsbevakningar.

Mera nyhetsbevakning

1. **Dagliga minilektioner** - efter en idé av [Micael Hermansson](#). Gör det till en vana att inleda skoldagarna med minilektioner kring senaste dygnets nyheter. Du väljer och berättar. Eleverna antecknar vilka nyheter ni har talat om. Visa eleverna hur de ska gå till väga när du berättar. Börja till exempel med en enda nyhet och skriv tillsammans, för att sedan när eleverna blivit vana släppa dem fria att anteckna, var och en utifrån sin förmåga. Detta blir en form av flödesskrivning utan korrigeringar. Om eleverna har var sin anteckningsbok kan de gå tillbaka och titta på tidigare nyheter och få ett större sammanhang. En minilektion behöver inte vara längre än max tio minuter, när väl eleverna blivit vana. För dina egna anteckningar och avsluta veckan med ett muntligt eller skriftligt quiz baserat på veckans berättelser.

2. Rapportera nyheter

Ge eleverna i uppdrag att fördjupa sig i nyheter och skriva sammanfattningar (rapporter).

Några förslag på frågor som underlag:

1. Vad diskuteras i artikeln?
2. På vilket sätt påverkas du av det, nu eller i framtiden?
3. Vilka är inblandade? (personer, myndigheter, organisationer)
4. Finns det förslag till lösningar? Vilka?
5. Hur tycker du att man ska göra?
6. Vilka källor använder journalisten som skrev artikeln?

Lgr 11 Kursplanen i Samhällskunskap:

SYFTE

- Söka information om samhället från medier, Internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet

Kunskapskrav i Samhällskunskap

Godtagbara kunskaper i slutet av årskurs 3

- Eleven kan ta del av enkel information i olika medier och samtala om elevnära samhällsfrågor genom att framföra synpunkter, ge kommentarer och ställa frågor.

Kunskapskrav för betyget E i slutet av årskurs 6

Eleven har grundläggande kunskaper om olika samhällsstrukturer. Eleven visar det genom att undersöka hur sociala, mediala, rättsliga, ekonomiska och politiska strukturer i samhället är uppbyggda och fungerar och beskriver då enkla samband inom olika samhällsstrukturer.

1. SAMHÄLLSKUNSKAP

Fakta om vårt land

Dagstidningen är Kurrens lärobok. Använd den du också och berätta för Kurre hur Sverige fungerar. Leta efter nyheter om till exempel sjukvård, skolan, räddningstjänst, invandring, äldreomsorg och annat som finns i vårt samhälle. Skriv en faktaruta till varje nyhet. Berätta till exempel om vem som har ansvaret, vilka som fattar beslut, vilka som påverkas av besluten, varifrån pengarna kommer och vilka som arbetar där..

Lärarhandledning

Dagstidningar speglar med sina nyheter det samhälle vi lever i. En mer aktuell lärobok i samhällskunskap finns inte, menar vi inom Presstationen. Så här kan klassen arbeta:

1. Först läser och diskuterar klassen kontinuerligt tidningens samhällsnyheter.
2. Spara lämpliga artiklar.
3. Därefter fördelas artiklarna bland eleverna som avslutar med att skriva faktarutor till de olika exemplen.
4. Sätt samman elevernas arbeten i Fakta om vårt land.

Lgr 11 Kursplanen i samhällskunskap

SYFTE

Genom undervisningen i ämnet samhällskunskap ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- söka information om samhället från medier, Internet och andra källor och värdera deras relevans och trovärdighet.

CENTRALT INNEHÅLL

I årskurs 1-3

Att leva i närområdet

- Centrala samhällsfunktioner, till exempel sjukvård, räddningstjänst och skola.
- Yrken och verksamheter i närområdet.

I årskurs 4-6

Samhällsresurser och fördelning

- Det offentliga ekonomien. Vad skatter är och vad kommuner, landsting och stat använder skattepengarna till.

Beslutsfattande och politiska idéer

- Vad demokrati är och hur demokratiska beslut fattas. Det lokala beslutsfattandet, till exempel i elevråd och föreningar. Hur individer och grupper kan påverka beslut.

2. HISTORIA

Knyt en historisk tråd

Tidningarna visar hur vi lever i dag. Mycket verkar självklart som att äta, bo, gå i skolan och kunna få vård när vi blir sjuka eller skadade. Men hur det var förr? Välj en artikel eller en annons som beskriver något som är aktuellt i dag och ta reda på hur det var förr. Knyt en historisk tråd åt Kurre genom att tillverka en tidslinje med knutar från förr fram till nu. Hur många knutar får den historiska tråden? Vad berättar knutarna? Var i tiden ligger de?

Lärrarhandledning

Hjälp eleverna att tänka historiskt genom att visa ett exempel ur tidningen.

Förslag på knutar:

När dina föräldrar var barn

När dina mor- och farföräldrar var barn

På 1700- och 1800-talen

På medeltiden

På vikingatiden

På stenåldern

Man kan också komplettera tråden med några tankar om hur knutarna i framtiden ser ut.

Lgr 11 Kursplanen i Historia

SYFTE

Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en fördjupad förståelse för nutiden. De ska också få möjlighet att utveckla en kronologisk överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer.

CENTRALT INNEHÅLL

I årskurs 1-3

Att undersöka verkligheten

Tidslinjer och tidsbegreppen dåtid, nutid och framtid.

Att leva i världen

Tidsbegreppen stenålder, bronsålder och järnålder

I årskurs 4-6

Hur historia används och historiska begrepp

• Vad begreppen förändring, likheter och skillnader, kronologi, orsak och konsekvens, källor och tolkning betyder och hur de används i historiska sammanhang

3. GEOGRAFI

Nyheter på plats

Vad händer där du bor, i Sverige och ute i världen? Sök bland nyheterna och välj en nyhet som särskilt intresserar dig. Fördjupa dig i nyheten och skriv en sammanfattning. Ta sedan reda på mer fakta om platsen och livet där. Skriv en faktatext som kompletterar nyheten. Vad vill du lära Kurre?

Lärohandledning

Det här uppdraget kan mycket väl bli en klassuppgift där elever väljer var sin artikel att forska kring. Låt eleverna under en bestämd period läsa nyheter från när och fjärran för att sedan välja var sin nyhet att arbeta vidare med. Gå tillsammans igenom vad forskningen kan innehålla. Förslag:

- Läge på kartan, världsdel, land, landskap, kommun ...
- Folkmängd, språk, religion, valuta ...
- Naturen
- Sysselsättning och näringar
- Turism
- Kommunikationer
- Skolor
- Kända personer

Vid redovisningen är det lämpligt att låta eleverna jämföra sina geografiska platser och diskutera skillnader och likheter. Vilka platser får klassen "besöka"? Finns det platser som liknar varandra i sättet att leva? Vilka platser skiljer sig mest? Vilken plats skulle många i klassen gärna besöka? Varför?

Lgr 11 Kursplanen i Geografi:

SYFTE

Genom undervisningen ska eleverna ges möjlighet att utveckla kunskaper om, och kunna göra jämförelser mellan, olika platser, regioner och levnadsvillkor.

CENTRALT INNEHÅLL

I årskurs 1-3

Att leva i världen

Jordgloben. Kontinenternas och världshavens lägen på jordgloben. Namn och läge på världsdelarna samt på länder och platser som är betydelsefulla för eleven.

I årskurs 4-6

Miljö, människor och hållbarhetsfrågor

Ojämliga levnadsvillkor i världen, till exempel olika tillgång till utbildning, hälsovård och naturresurser samt några bakomliggande orsaker till detta. Enskilda människors och organisationers arbete för att förbättra människors levnadsvillkor.

4. IDROTT OCH HÄLSA

Håll dig i form och sporta säkert

Ta hjälp av bilder på tidningens sportsidor och leta efter exempel på idrotter. Skriv till varje bild hur dessa är bra för din hälsa och hur du kan undvika skador. Berätta för Kurre vad du kommit fram till men också vilken som är din favoritidrott.

Lärrarhandledning

Här tänker vi oss att eleverna kan undersöka den fysiska nyttan av att idrotta. De ska ta reda på mer om idrottandets nytta, men också om dess risker.

Glöm inte den mentala och sociala aspekten på idrott och annan fysisk aktivitet. Låt eleverna fundera över vad som krävs för att man själv, lagkamrater och motspelare ska må bra? Vad innebär ett sportsligt uppträdande? Vad är mental träning? Hur påverkar humöret prestationen och stämningen? Får alla vara med? Förekommer mobbning?

Länkförslag:

[Friskis och Svettis](#)

[Det händer i kroppen när du tränar \(DN\)](#)

[Hälsosidorna](#)

Lgr 11 Kursplanen i Idrott och hälsa:

CENTRALT INNEHÅLL

I årskurs 1–3

Friluftsliv och utevistelse

- Säkerhet och hänsynstagande i samband med lekar, spel och vid natur-och utevistelser.

I årskurs 4-6

Hälsa och livsstil

- Kroppsliga och mentala effekter av några olika träningsformer.
- Förebyggande av skador, till exempel genom uppvärmning

Friluftsliv och utevistelse

- Säkerhet och hänsynstagande vid träning, lek, spel, idrott, natur-och utevistelser.
- Badvett och säkerhet vid vatten vintertid. Hantering av nödsituationer vid vatten med hjälpredskap.

Kunskapskrav årskurs 3

Eleven kan samtala om egna upplevelser av fysiska aktiviteter och för då enkla och till viss del underbyggda resonemang kring hur aktiviteterna kan påverka hälsan och den fysiska förmågan. Eleven kan ge enkla beskrivningar av hur man förebygger skador som är förknippade med lekar, spel och idrotter. Dessutom kan eleven hantera nödsituationer vid vatten med hjälpredskap under olika årstider

Kunskapskrav för betyget C i slutet av årskurs 6

Eleven kan samtala om egna upplevelser av fysiska aktiviteter och för då utvecklade och relativt väl underbyggda resonemang kring hur aktiviteterna kan påverka hälsan och den fysiska förmågan.

5. BIOLOGI

Nyfiken på kroppen

Här vill Kurre att du ska söka nyheter som lär dig något om hur din kropp fungerar. Samla på nyheter där experter och forskare ger goda råd om hur vi ska hålla oss friska. Vad ska vi äta? Hur ska vi träna? Vad kan göra oss sjuka? Berätta för Kurre vilka råd vi får för att hålla oss friska.

Lärrarhandledning

I alla dagstidningar finner vi artiklar som handlar om vår hälsa. I det här uppdraget vill vi att eleverna ska ägna sin bevakning åt nyheter där forskare och experter kommit fram till nya rön om kost, motion, sjukdomar, läkemedel, naturmediciner och annat som kan kopplas till hälsan. Låt eleverna sammanställa hälsolistor med fakta hämtade från nyhetsbevakningen

Länkförslag:

[Friskis och Svettis](#)

[Vad händer i kroppen när man tränar?\(pdf\)](#)

[Livsmedelsverkets kostråd för barn 2-17 år](#)

Lgr 11 Kursplanen i Biologi:

SYFTE

Genom undervisningen i ämnet biologi ska eleverna sammanfattningsvis ges förutsättningar att utveckla sin förmåga att

- använda kunskaper i biologi för att granska information, kommunicera och ta ställning i frågor som rör hälsa, naturbruk och ekologisk hållbarhet,
- använda biologins begrepp, modeller och teorier för att beskriva och förklara biologiska samband i människokroppen, naturen och samhället.

CENTRALT INNEHÅLL

I årskurs 1-3

Kropp och hälsa

- Betydelsen av mat, sömn, hygien, motion och sociala relationer för att må bra.

I årskurs 4-6

Kropp och hälsa

- Hur den psykiska och fysiska hälsan påverkas av sömn, kost, motion, sociala relationer och beroendeframkallande medel. Några vanliga sjukdomar och hur de kan förebyggas och behandlas.

6. TEKNIK, FYSIK OCH KEMI

Så funkar det

Leta bland tidningens nyheter och annonser efter bilder på föremål som vi använder i hemmen och i samhället. Det kan vara vanliga saker med enkla tekniska lösningar som hjälper oss i vardagen. Ta reda på hur de fungerar och förklara för Kurre.

Lärrarhandledning

Visa eleverna en nyhetsbild där det finns ett föremål som är vanligt i vår vardag. Hjälps åt att förklara hur det är konstruerat och fungerar. Ta hjälp av nätet och andra källor. Därefter kan eleverna själva leta efter exempel i bilder i dagstidningen och försöka förklara funktion och uppbyggnad och kanske också ge förslag på förbättringar. Länkförslag:

Lgr 11 Kursplanen i Teknik:

CENTRALT INNEHÅLL

I årskurs 1-3

Arbetsätt för utveckling av tekniska lösningar

- Undersökande av hur några vardagliga föremål är uppbyggda och fungerar samt hur de är utformade och kan förbättras .

I årskurs 4-6

Tekniska lösningar

- Hur vanliga hållfasta och stabila konstruktioner är uppbyggda, till exempel hus och broar.
- Tekniska lösningar som utnyttjar elkomponenter för att åstadkomma ljud, ljus eller rörelse, till exempel larm och belysning. .

Teknik, människa, samhälle och miljö

- Vanliga tekniska system i hemmet och samhället, till exempel trafiksystem, vatten- och avloppssystem samt system för återvinning. Några delar i systemen och hur de samverkar.

6. SVENSKA

Hur får journalister reda på allt?

Kurre vill att ni ska ta reda på hur reportrar arbetar för att få fakta till sina artiklar. Undersök en nyhet. Vilka fakta har journalisten fått från intervjuer? Vilka fakta kommer från andra källor? Berätta för Kurre vilken artikel du har läst, vad reportern heter och hur du tror att hon eller han arbetade.

Lärrarhandledning

Inled gärna det här uppdraget med att gemensamt granska en nyhetsartikel med intervjuinslag.

Här följer några frågor som kan användas vid granskningen:

1. Markera "pratminus", talstreck som inleder citaten i artikeln. Vem eller vilka har reportern intervjuat? Vanliga intervjupersoner i en nyhetsartikel är:

- experter i sakfrågan, makthavare
- kändisar / proffsstyckare
- de som berörs eller är inblandade i händelsen
- ögonvittnen

2. Fick alla inblandade komma till tals i artikeln?

3. Finns det andra som journalisten också hade kunnat fråga?

4. Har reportern sökt fakta på nätet? I så fall vad och var?

Arbeta vidare

Dramatisera en intervju

Detta är en lämplig paruppgift. Varje par väljer en artikel där det tydligt framgår att reportern har gjort en intervju, till exempel flera pratminus. Med hjälp av texten och ska eleverna försöka åter skapa intervjun och dramatisera den inför klassen. Det kan vara bra för sammanhanget att inleda dramatiseringen med en kort sammanfattning av artikeln.

Lgr 11 Kursplanen i Svenska:

SYFTE

Undervisningen ska stimulera elevernas intresse för att läsa och skriva.

...

Vidare ska undervisningen bidra till att eleverna utvecklar kunskaper om hur man söker och kritiskt värderar information från olika källor.

Döms för häleri efter skostöld

Tre män som hade bilen full av stöldgods har dömts till dagsböter, respektive fängelse för stöld och häleri.

Det var i oktober som en 20-årig man ertappades när han stal ett par gym-paskor värda 1 200 kronor från en butik på Freeport.

När 20-åringen sprang från väktarna till en bil på parkeringen, nystades fler stölder upp.

I bilen satt ytterligare två män och polisen hade snart en trio i förvar.

I bilen hittades kläder med prislapparna kvar, samt en stor mängd tandkrämstuber, påsar med pistagenötter och tuggum-miförpackningar till ett värde av cirka 16 000 kronor. Man hittade även en preparerad ryggsäck.

En av männen hävdar att han köpt en del av grejerna på Kvibergs marknad, en annan av männen att de köpt kläderna av en bekant i Kungsbacka.

Men det är klarlagt att en stor del av föremålen motsvarar stölder som skett i bland annat butiker i Halmstad.

Eftersom alla tre bor i bilen menar rätten att ingen kan hävda att de inte kände till stöldgodset. Samtliga har därför dömts för häleri.

20-åringen som stal gym-paskorna har även dömts för stöld.

Eftersom männen suttit häktade sedan oktober är deras straff redan avtjänade.

Josefine Julén

Norra Halland 1/12 2015

Matematik i tidningstexter

(Se nästa sida)

6. MATEMATIK

Ord och siffror i journalistiken

En reporter använder ofta både siffror och matteord i sin nyhetsartikel. Leta efter sådan ord och siffror. Förklara för Kurre vad de betyder.

Lärohandledning

Inled med att tillsammans i klassen gå på jakt efter matteord i en tidningsartikel du själv har valt. Stryk under ord och siffror som betecknar:

1. antal (7 000 flyktingar)
2. ordningstal (femte gången i år)
3. måttetal (jordens temperatur kan stiga 2 grader)
4. beteckning (Benjamin tyckte att 88:an var den godaste glassen)
5. skattningar och proportioner (nästan dubbelt så mycket regn som förra året)
6. position och riktning (branden spred sig från sidan in mot centrum)
7. förhållande och valör (sedan hittade polisen en större mängd stöldgods)

Avgör själv vilka av de sju kategorierna du väljer att fokusera på. Poängen är dock att eleverna ska upptäcka att siffror och tal kan representera olika saker (1 - 4 ovan) samt att matematik inte bara handlar om aritmetik och algebra (4 - 7 ovan).

- Eleverna kan sedan själva leta upp matteord i artiklar och ge egna förklaringar till dessa.
- Ett annat sätt är att låta eleverna använda matteorden för att konstruera egna problem som kamraterna sedan får lösa.

Lgr 11 Kursplanen i Matematik:

SYFTE

Undervisningen i ämnet matematik ska syfta till att eleverna utvecklar kunskaper om matematik och matematikens användning i vardagen och inom olika ämnesområden.

Eleverna ska genom undervisningen också ges möjlighet att utveckla en förtrogenhet med matematikens uttrycksformer och hur dessa kan användas för att kommunicera om matematik i vardagliga och matematiska sammanhang.

CENTRALT INNEHÅLL

I årskurs 1-3

Taluppfattning och tals användning

- Naturliga tal och deras egenskaper samt hur talen kan delas upp och hur de kan användas för att ange antal och ordning.
- Naturliga tal och enkla tal i bråkform och deras användning i vardagliga situationer.

Samband och förändringar

- Olika proportionella samband, däribland dubbelt och hälften

I årskurs 4-6

Taluppfattning och tals användning

- Rationella tal och deras egenskaper.
- Tal i bråk- och decimalform och deras användning i vardagliga situationer.
- Tal i procentform och deras samband med tal i bråk- och decimalform.

8. mediekompass.se

Lärohandledning

Varje vecka lägger mediekompass.se ut ett lektionsförslag som oftast utgår från en aktuell händelse. Välj gärna någon av dessa att arbeta med. Alla inleds med en "snackis" som länkas till en eller flera nyheter på nätet. Därefter ges förslag på en aktivitet och en fördjupning.

Länk:

mediekompass.se